



Sygn. akt II CSK 176/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSA Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. W.
przeciwko D. P. Spółce Akcyjnej z siedzibą w P.
o zapłatę i nakazanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 14 listopada 2012 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 23 lutego 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt. I ppkt. 1 lit. c i w tym zakresie
sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu do ponownego
rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

W pozwie skierowanym przeciwko stronie pozwanej D. P. S.A. w P., powodowie W. W. i T. W. domagali się zasądzenia solidarnie kwoty 42 000 zł, zaś powód A. W. żądał 18 000 zł, z ustawowymi odsetkami - w obu przypadkach - od dnia 19 kwietnia 2008 r., tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy oraz nakazania stronie pozwanej usunięcia z nieruchomości położonej w P. przy ul. M.[...], sieci ciepłej w terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się wyroku, a w przypadku nie wykonania tego obowiązku, upoważnienia powoda A. W. do usunięcia tego odcinka sieci ciepłej, na koszt strony pozwanej.

Ponadto żądali od strony pozwanej Przedsiębiorstwa Komunalnego sp. z o.o. w P. (obecnie A. P. sp. z o.o. w P.) zapłaty: na rzecz powodów W. W. i T. W. solidarnie kwoty 42 000 zł, a na rzecz A. W. kwoty 18 000 zł, z ustawowymi odsetkami - w obu przypadkach - od 15 kwietnia 2008 r., a także nakazania stronie pozwanej usunięcia z nieruchomości położonej w P. przy ul. M.[...], odcinka kanalizacji oraz dwóch studzienek kanalizacyjnych na niej zlokalizowanych, w terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się wyroku, a w razie niewykonania tego obowiązku, upoważnienia powoda A. W. do wykonania tego obowiązku, na koszt strony pozwanej.

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2010 r., Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powodów W. W. i T. W. solidarnie od strony pozwanej D. P. S.A. w P. kwotę 1 144,60 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 7 sierpnia 2008 r., a od strony pozwanej Przedsiębiorstwa Komunalnego sp. z o.o. w P. kwotę 8 895,70 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 sierpnia 2008 r. Natomiast na rzecz powoda A. W. zasądził od pozwanej spółki D.P. kwotę 742,66 zł z ustawowymi odsetkami od 19 kwietnia 2008 r., a od pozwanej spółki komunalnej kwotę 5 771,98 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2008 r. Umorzył postępowanie o nakazanie pozwanej spółce komunalnej usunięcia sieci kanalizacyjnej, a w pozostałym zakresie powództwo wobec obu pozwanych spółek oddalił.

W uzasadnieniu Sąd pierwszej instancji ustalił m.in., iż sieć ciepłownicza została wybudowana w latach 70-tych ub. wieku, gdy właścicielem nieruchomości składającej się z działki nr 508 był Skarb Państwa. Sporny odcinek sieci,

umiejscowiono na tej działce w odległości 0,8 – 1 m od jej granicy i na głębokości 1,2 m pod jej powierzchnią, zamiast pod utwardzonym deptakiem do niej przylegającym (działka nr 507). Odmienny od planowanego przebieg ciepłika nie został oznaczony na mapach terenu. Ciepłik ten, na podstawie umowy z dnia 29 października 2004 r., został sprzedany pozwanej spółce D.P. przez Gminę P. jako środek trwały. Przez działkę nr 508 przebiega też fragment sieci ciepłej zaopatrującej w ciepło domy jednorodzinne i budynki będące w przeszłości użytkowane przez przedsiębiorstwo P. lub jego pracowników. Pozwana spółka D.P. nie jest właścicielką tej sieci.

Sieć kanalizacyjna i studzienki kanalizacyjne zostały wybudowane w 1996 r. i 1997 r., kiedy nieruchomość składająca się z działki nr 508 stanowiła już mienie komunalne. Plan realizacyjny przewidywał budowę kanalizacji pod ulicami, ale po ustaleniu, że istnieje ciepłik o przebiegu odmiennym niż oznaczony na mapach, sieć kanalizacyjna i studzienki wybudowano na działce nr 508.

Od 21 lipca 1997 r., użytkownikami działki nr 508 byli A. i Al. S., a w dniu 1 lutego 1999 r. działkę tę wyodrębniono z nieruchomości objętej Kw nr [...] i założono dla niej nową księgę wieczystą Kw nr [...]. Jako wieczystych użytkowników sąd wieczysto-księgowy wpisał A. i Al. S., zaś jako właściciela Gminę P. Dnia 28 lutego 2005 r. A. S. i następcy prawni Al. S. sprzedali tę nieruchomość powodom W. i T. W., którzy 3 lipca 2007 r. darowali ją synowi – powodowi A.W.

Powódka W. W. w okresie od 19 listopada 2004 r. do 31 stycznia 2006 r., prowadziła na tej nieruchomości działalność gospodarczą, polegającą na sprzedaży hurtowej i detalicznej artykułów nowych i używanych, w tym odpadów i złomu. Dnia 12 kwietnia 2005 r. złożyła wniosek o ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, w celu dobudowania z tyłu istniejącego budynku patrząc od ul. M. w kierunku ul. P., budynku magazynowego i pomieszczeń socjalnych o szerokości odpowiadającej stojącemu już tam budynkowi. Na powyższą rozbudowę nie zgodziła się m.in. pozwana spółka D.P. twierdząc, iż ze względu na przebieg sieci ciepłej możliwy jest wyłącznie obiekt mniejszy.

Począwszy od 2005 r. toczyły się postępowania administracyjne w przedmiocie usunięcia przebiegających w tej nieruchomości sieci przesyłowych.

Decyzją z dnia 1 lutego 2010 r., Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w S. nakazał Gminie P. rozbiórkę istniejącej na tej nieruchomości instalacji sanitarnej i przeprowadzenie jej w sposób wskazany w zezwoleniu na budowę. Postępowanie administracyjne o usunięcie ciepłoka nie zostało zakończone.

Zlokalizowanie spornych sieci przesyłowych pod powierzchnią gruntu nie uniemożliwia powodom wykorzystywania działki w jej niezabudowanej części na cele ogrodnicze, rekreacyjne czy też posadowienia urządzeń, które nie będą trwale związane z gruntem. Do dalszej zabudowy mogłaby być przeznaczona część działki nr 508 o powierzchni 245,75 m². Obie sieci przebiegają między istniejącym budynkiem, a granicą z działką nr 507 w stronę ul. M., ale w tej części rozbudowa nie jest możliwa. W obszarze możliwym do zabudowy o powierzchni 245,75 m², odcinek ciepłoka ma ok. 14 m długości, a sieci kanalizacyjnej 18 m.

Sąd Okręgowy wskazując jako podstawę prawną dochodzenia przez powodów roszczenia pieniężnego przepisy o wynagrodzeniu za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez nie mających tytułu prawnego posiadaczy zależnych – obu pozwanych, wyjaśnił, że z uwagi na położenie ciepłoka, tj. wzdłuż granicy działki o długości 14 m i szerokości 1 m, zabudowa tego terenu nie jest możliwa na szerokości 2 m, co daje łącznie 28 m² powierzchni odpowiadającej 11,4% z ogólnej powierzchni wyłączanej z rozbudowy (28 : 245,75). W pozostałym zakresie, tj. co do 88,6%, zabudowę wyłącza sieć kanalizacyjna. W związku z tym, w takiej proporcji od pozwanych zasądził na rzecz powodów wynagrodzenie za bezumowne korzystanie.

Postępowanie o nakazanie pozwanej spółce komunalnej usunięcia sieci kanalizacyjnej zostało umorzone, w związku z wydaniem decyzji administracyjnej nakładającej taki obowiązek na Gminę P.

Sąd pierwszej instancji oddalił natomiast żądanie o usunięcie ciepłoka, uznając, iż sprzeciwia się temu względ na zasady współżycia społecznego (art. 5 k.c.), bowiem sporna sieć zaopatruje licznych odbiorców, a dla powoda stanowi ona nieznaczne ograniczenie w korzystaniu z nieruchomości.

W wyniku apelacji powodów i strony pozwanej A. sp. o.o. w P., Sąd Apelacyjny, wyrokiem z dnia 23 lutego 2011 r. nakazał pozwanej spółce D., aby do

końca sierpnia 2011 r. usunęła z nieruchomości powoda A. W., odcinek należącej do niej sieci ciepłej, z tym, że po upływie wskazanego terminu upoważnił powoda do zastępczego wykonania tego obowiązku na koszt pozwanej. Ponadto, przyjmując za swoje ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji dotyczące globalnej kwoty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości, rozdzielił zobowiązania stron pozwanych z tego tytułu po połowie (a nie w proporcjach przyjętych przez Sąd Okręgowy).

Poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, Sąd drugiej instancji zmienił jedynie w części dotyczącej długości sieci ciepłej i kanalizacyjnej przebiegających przez działkę nr 508. Sieć ciepła przebiegająca wzdłuż granicy tej działki ma długość 31 m, natomiast sieć kanalizacyjna 36 m.

Uwzględniając powództwo w zakresie nakazania pozwanej spółce D. usunięcia sieci ciepłej, Sąd Apelacyjny podniósł, iż wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, nie zachodzi sprzeczność tego roszczenia z zasadami współżycia społecznego. Usunięcie tej sieci nie wiąże się dla strony pozwanej ze szczególnymi trudnościami, czy kosztami. Z przedstawionego przez nią kosztorysu wynika, że koszt przeniesienia wynosi mniej niż 40 000 zł, co z uwagi na skalę prowadzonej przez nią działalności, jest kwotą nieznaczną. Sąd Apelacyjny zaznaczył, iż strona pozwana jest obowiązana do usunięcia tylko tej części ciepłownika, która stanowi składnik jej przedsiębiorstwa (art. 49 § 1 k.c.).

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach zaskarżenia, pozwana spółka D., zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w zakresie, w jakim nakazał jej usunięcie sieci ciepłej, domagała się jego uchylecia w tej części i oddalenia apelacji powoda oraz uwzględnienia kosztów procesu za obie instancje wraz z kosztami postępowania kasacyjnego, ewentualnie przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, zarzuciła naruszenie: § 5 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 16 lipca 2001 r. w sprawie zgłaszania prac geodezyjnych i kartograficznych, ewidencjonowania systemów i przetwarzania kopii zabezpieczających bazy danych, a także ogólne warunki umów o udostępnienie tych baz (Dz. U. Nr 78, poz.

837); art. 51 ust. 2 i art. 53 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717); § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 2 kwietnia 2001 r. w sprawie geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu oraz zespołów uzgadniania dokumentacji projektowej (Dz. U. Nr 38, poz. 455); art. 35 ust. 6 i art. 28 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (tekst jedn. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623), polegające na błędnym przyjęciu przez Sąd drugiej instancji, że wyznaczony pozwanej spółce termin do końca sierpnia 2011 r., na usunięcie z nieruchomości powoda fragmentu sieci ciepłej jest realny do wykonania tego zobowiązania; art. 222 § 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c., polegające na uwzględnieniu przez Sąd drugiej instancji żądania usunięcia sieci ciepłej bez oceny pod kątem zgodności z gospodarczym i społecznym przeznaczeniem prawa i możliwym do zaakceptowania ze względu na ważny interes publiczny oraz przez zaniechanie wyjaśnienia, czy właściciel działki domagając się usunięcia sieci ciepłej zlokalizowanej na granicy działki, nie nadużywa przysługującego mu prawa podmiotowego, skoro biegnąca na granicy działki sieć ciepła, nie uniemożliwia mu racjonalnego korzystania z tej części nieruchomości.

W ramach drugiej podstawy zaskarżenia, zarzuciła naruszenie: art. 382 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., przez niewskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, tj. nie ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, że usunięcie spornego odcinka sieci ciepłej nie wiąże się dla pozwanej ze szczególnymi trudnościami i kosztami oraz, że wyznaczony pozwanej termin do końca sierpnia 2011 r. na usunięcie sieci ciepłej jest realny; art. 217 § 2 k.p.c. i art. 231 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., przez pominięcie wniosku o ustalenie kosztów usunięcia sieci ciepłej i przyjęcie domniemania, że koszt przełożenia sieci ciepłej wynosi mniej niż 40 000 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powód A. W. domagał się nakazania pozwanej spółce D. usunięcia ze stanowiącej jego własność nieruchomości, składającej się z działki nr 508, położonej w P., należącego do niej odcinka sieci ciepłej. Jak wynika z poczynionych przez sądy obu instancji ustaleń faktycznych, przez opisaną wyżej

nieruchomość przebiegają dwa odcinki sieci ciepłej. Pierwszy biegnie wzdłuż granicy z działką nr 507 w odległości do 0,8 m od granicy, na głębokości 1,2 m i szerokości 1,2 m (okoliczność niesporna k. 244) – czyli do ok. 0,4 m w obrębie działki nr 507, będącej własnością Gminy P. Ta sieć ciepłownicza należy do pozwanej spółki D. Drugi odcinek sieci ciepłowniczej zlokalizowany jest za znajdującymi się na działce nr 508 zabudowaniami (k. 211, 218 i 242), który jednak nie stanowi własności spółki D.

Sąd drugiej instancji w uwzględnieniu apelacji powoda od wyroku Sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo w tej części (ze względu na jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego), nakazał pozwanej spółce D. usunięcie odcinka sieci ciepłowniczej przebiegającego wzdłuż granicy z działką nr 507, na podstawie art. 222 § 2 k.c.

Stosownie do art. 222 § 2 k.c. przeciwko osobie, która narusza własność w inny sposób, aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, przysługuje właścicielowi roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń. Żądanie przywrócenia stanu zgodnego z prawem w ramach roszczenia negatoryjnego, wymaga jednak stwierdzenia po stronie osoby korzystającej z rzeczy bezprawności zachowania, przy czym przypisanie bezprawności odnosi się do momentu wkroczenia w sferę uprawnień właściciela (zob. też uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 30 stycznia 2009 r., II CSK 461/08, niepubl., z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08, niepubl.). W niniejszej sprawie chodzi zatem o czas realizacji inwestycji polegającej na ułożeniu sieci ciepłowniczej w części podziemnej nieruchomości, aktualnie należącej do powoda.

Sądy obu instancji ustaliły, że sporny odcinek sieci został wybudowany w latach 70-tych ub. wieku, kiedy właścicielem działki nr 508 był Skarb Państwa. Wówczas obowiązywał art. 128 § 1 k.c., statuujący zasadę jedności mienia państwowego, zgodnie z którą także i mienie przedsiębiorstwa państwowego lub innej jednostki gospodarki uspołecznionej (dawne brzmienie art. 33 § 1 k.c.), w skład którego w myśl art. 49 k.c. wchodziły urządzenia służące m.in. do przesyłu ciepła, stanowiło własność państwową, której podmiotem był Skarb Państwa. W związku z tym prezentowane jest stanowisko, że jednostki te nie mogły być

podmiotem własności w znaczeniu, o którym mowa w art. 140 k.c. (zob. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, mającej moc zasady prawnej, OSNC 1991/10-12/118). W granicach swej zdolności prawnej, państwowe osoby prawne wykonywały w imieniu własnym względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego, uprawnienia płynące z własności państwowej (dawny art. 128 § 2 k.c.).

W konsekwencji skonstatować trzeba, iż zachowanie polegające na umieszczeniu pod powierzchnią gruntu – działki nr 508 sieci ciepłowniczej nie było bezprawne, skoro właścicielem tego gruntu, jak i spornych urządzeń przesyłowych w chwili ich budowy, był ten sam podmiot tj. Skarb Państwa. Aktualnie w wyniku przekształceń i zmian własnościowych, właścicielem działki nr 508 i spornych urządzeń są różne osoby. Nie oznacza to jednak, że pozwanej spółce D., jako kolejnemu następcy prawnemu podmiotu, który wybudował sieć ciepłowniczą, można przypisać w tej materii bezprawność.

Jeżeli poprzednikiem prawnym właściciela gruntu i właściciela urządzeń przesyłowych (art. 49 k.c.), przebiegających pod powierzchnią tego gruntu, w chwili ich instalacji, był ten sam podmiot prawa, to w procesie negatoryjnym o ich usunięcie (art. 222 § 2 k.c.), właściciel nieruchomości nie może skutecznie powoływać się na bezprawność zachowania następcy prawnego właściciela tych urządzeń.

Ponadto, lokalizacja spornej sieci ciepłowniczej - na głębokości 1,2 m i o szerokości do 0,8 - 1 m, od granicy z działką nr 507 - nie narusza własności powoda. Zgodnie z art. 140 k.c., w granicach określonych przez ustawy i zasady współzycia społecznego właściciel może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z rzeczy zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa, w szczególności może pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy i w tych samych granicach może rozporządzać rzeczą. Usytuowanie sieci ciepłowniczej nie sprzeciwia się wykorzystaniu powierzchni gruntu w tym rejonie, w sposób odpowiadający jego społeczno-gospodarczemu przeznaczeniu. Innymi słowy powód z racji ścisłej przygraniczności pasa gruntu, pod powierzchnią którego biegnie sieć ciepłownicza, nie mógłby inaczej korzystać z tego fragmentu działki,

nawet gdyby nie przebiegała sieć ciepłownicza. Z uwagi na przepisy prawa budowlanego – na które powołuje się strona pozwana w skardze kasacyjnej – wymagające usytuowanie inwestycji budowlanej w pewnej odległości od granicy sąsiedniej działki (§ 12 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, Dz. U. Nr 75, poz. 690, z póź. zm.), powód nie mógłby tam postawić budynku trwale z gruntem związanego. Zresztą, według zamierzeń jego poprzedników prawnych, rozbudowa istniejących zabudowań miała być realizowana na tej części, która w żaden sposób nie kolidowała z przebiegiem sieci ciepłowniczej - przy granicy z działką nr 507 - należącej do pozwanej spółki D. (k. 34). Na przeszkodzie temu zamierzeniu budowlanemu stała natomiast sieć kanalizacyjna i drugi odcinek sieci ciepłowniczej – nie stanowiący własności pozwanej spółki D.

W konkluzji stwierdzić należy, że słuszny jest zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 222 § 2 k.c., przez jego zastosowanie.

Strona powodowa korzystała z gruntu powoda na warunkach posiadania zależnego służebności gruntowej (art. 352 k.c.), a w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 116, poz. 731), od dnia 3 sierpnia 2008 r. jest to służebność przesyłu (art. 305¹ – 305⁴ k.c.), ale w stosunku do powoda bez podstawy prawnej, gdyż strony nie zawarły stosownej umowy. W tych okolicznościach brak bezprawności w posadowieniu urządzeń przesyłowych, jak również korzystanie z nieruchomości powodowa w sposób, który nie wyczerpuje przesłanki z art. 222 § 2 k.c. tj. „naruszenia własności w inny sposób, aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa”, nie pozbawia powoda jako właściciela prawa do domagania się wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, względnie prawa do żądania ustanowienia na rzecz strony pozwanej takiej służebności za odpowiednim wynagrodzeniem (art. 305² § 2 k.c.).

Sąd drugiej instancji, nawet uznając za zasadne roszczenie negatoryjne powoda A. W., powinien był, w stanie faktycznym tej sprawy bardziej dogłębnie zbadać powództwo w tej części, pod kątem jego zgodności z zasadami współzycia

społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (art. 5 k.c.). Przebieg spornej sieci ciepłowniczej (która w chwili jej instalacji – kilkadziesiąt lat temu - była własnością tego samego podmiotu, co grunt) nie stanowi dla powoda obiektywnego utrudnienia w wykorzystywaniu tej nieruchomości, w zakresie określonym w art. 140 k.c. Po drugie, za pośrednictwem tych urządzeń przesyłowych, strona pozwana zaopatruje w energię ciepłą instytucje publiczne i odbiorców prywatnych, a zatem sieć ta ma istotne znaczenie dla interesu społeczności lokalnej. Sama techniczna możliwość przemieszczenia sieci nie stanowi wystarczającej podstawy do przyjęcia, iż art. 5 k.c. nie ma zastosowania (por. uzasadnienie Sądu Najwyższego do postanowienia z dnia 9 lipca 2008 r., V CSK 52/08, niepubl.).

W związku z tym, w ramach przyjętej koncepcji prawnej rozstrzygnięcia, Sąd drugiej instancji naruszył przepis art. 5 k.c., przez jego niezastosowanie.

Uwzględnienie najdalej idących zarzutów naruszenia prawa materialnego czyni bezprzedmiotowe ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów eksponowanych przez stronę pozwaną w skardze kasacyjnej.

Okoliczność zgodności/sprzeczności z przepisami prawa budowlanego zrealizowanej na nieruchomości powoda inwestycji w postaci sieci ciepłowniczej, jest zagadnieniem z zakresu prawa administracyjnego, które podlega rozstrzygnięciu przez właściwe organy administracji publicznej.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok Sądu drugiej instancji przekazując mu sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.

